

**ZARZĄDZENIE
MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ**

z dnia 26 maja 1936 r.

o zatwierdzeniu orzeczenia Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej dla przemysłu budowlanego na obszarze m. Lwowa z dnia 18 maja 1936 r.

Na podstawie art. 3 ust. (2) pkt. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o nadzwyczajnych komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 604) oraz § 44 i 45 rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 24 stycznia 1934 r. w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości oraz Ministrem Przemysłu i Handlu o wykonaniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o nadzwyczajnych komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 104) postanawiam, co następuje:

§ 1.

Zatwierdzam Orzeczenie Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej powołanej na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 12 maja 1936 r., wydane w dniu 18 maja 1936 r. w sprawie załatwienia zatargu w przemyśle budowlanym na obszarze m. Lwowa, podane w załączniku do zarządzenia niniejszego.

§ 2.

Jako datę wejścia w życie orzeczenia oznaczam dzień 20 maja 1936 r.

Minister Opieki Społecznej:
(—) *M. Kościatkowski.*

Załącznik do zarządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 26 maja 1936 r. (poz. 238).

ORZECZENIE.

Nadzwyczajna Komisja Rozjemcza, powołana na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 12 maja 1936 r., w myśl postanowienia rozporządzenia Prezydenta z 27.X. 1933 r. o nadzwyczajnych komisjach rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 604) w celu załatwienia zatargu w przemyśle budowlanym i w zawodach pokrewnych na obszarze miasta Lwowa,

na posiedzeniu w dniu 18 maja 1936 r. w sali konferencyjnej Starostwa Grodzkiego we Lwowie, w składzie ustalonym zgodnie z §§ 8, 12, 13 i 37 rozporządzenia z dnia 24 stycznia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 104):

Przewodniczący — Wacław Prenier, Naczelnik Wydziału Rozjemstwa i Polityki Pracy Ministerstwa Opieki Społecznej.

Członkowie — Antoni Gerstman — Wiceprezes Sądu Apelacyjnego we Lwowie, delegat Ministra Sprawiedliwości,

Franciszek Szczygieł — Naczelnik Wydziału Komunikacyjno-Budowlanego Urzędu Wojewódzkiego we Lwowie, delegat Ministra Spraw Wewnętrznych.

Ławnicy — Stały ławnik ze strony robotników od udziału w komplecie orzekającym Komisji uchylił się, w związku z czym automatycznie ustąpił ławnik ze strony pracodawców, dwaj niestali ławnicy ze strony robotników nie zostali przedstawieni przez wezwane do tego związku zawodowe, wobec czego dwaj ławnicy ze strony pracodawców zostali również wyeliminowani

w obecności następujących uczestników zatargu:

ze strony pracodawców:

1) Związek Zawodowy Architektów i Budowniczych we Lwowie w osobach: pp. Inż. Andrzeja Szymańskiego, Inż. Maksymiliana Koguta i Inż. Maliny.

2) Izba Inżynierska we Lwowie w osobach pp. Inż. Michała Kolbuszowskiego i inż. Edwarda Ważnego.

3) Związek Przemysłowców Ceramicznych Wschodniej Małopolski w osobie p. Inż. Jerzego Reissa.

4) Cech mistrzów stolarskich i rzemieślników pokrewnych w osobach pp. Romualda Tenerowicza, Tadeusza Prugara, Edwarda Klebana i Michała Nowickiego.

5) Cech chrześcijańskich mistrzów murarzy, cieśli, brukarzy, kamieniarzy i zawodów pokrewnych we Lwowie, w osobach pp. Michała Czornego, Adama Piesa, Stanisława Galara i inż. Ludwika Tyrowicza.

6) Cech mistrzów przemysłu drzewnego we Lwowie w osobach pp. Psachje Altschüllera, Zygmunta Streichera i L. Michela.

7) Cech mistrzów kaflarskich i garncarskich we Lwowie w osobach pp. Piotra Rohatyńskiego i Karola Liniowskiego.

8) Cech chrześcijańskich mistrzów malarzy, lakierników i pozłotników we Lwowie w osobach pp. Michała Haukego i Michała Rewuckiego.

9) Cech malarzy i lakierników we Lwowie, w osobach pp. Oskara Beglücktera i Józefa Liebliha.

10) Cech mistrzów blacharzy, mosiężników i bronzowników w osobach pp. Bacha, S. Bresslera, Marjana Bendla, Zygmunta Popiela i Józefa Wallacha.

11) Firma kamieniarska „L. De Cet i S-ka” we Lwowie, w osobie r. Luigi de Cet“.

ze strony pracowników:

1) Centralny Związek Robotników Przemysłu budowlanego, drzewnego, ceramicznego i pokrewnych zawodów w Polsce Oddział we Lwowie, w osobach pp. Feliksa Sochy, Jana Kusznira i Władysława Laskowskiego, będących jednocześnie przedstawicielami władz przelożonych tego Związku, oraz Oddziały i Sekcje Związku wyżej wymienionego, a mianowicie:

a) Oddział murarzy w osobach pp. Kazimierza Henza, Michała Wernika i Stefana Guzińskiego,

b) Oddział malarzy i lakierników w osobach pp. Kolmana Briefa, Jana Starusznika, Rudolfa Janiczka i Abrahama Pelzmaua,

c) Oddział brukarzy i betoniarzy w osobach pp. Jana Ręczucha, Franciszka Skowrońskiego, Ernesta Lewa, Ludwika Kamińskiego i Antoniego Królikowskiego,

d) Oddział kamieniarzy w osobach: pp. Jana Gerusa i Bronisława Rötha,

e) Oddział kaflarzy w osobach pp. Józefa Czerneckiego i Józefa Barańskiego,

f) Oddział I i II robotników drzewnych w osobach pp. Jakoba Fichtla, Adolfa Okina i Mikołaja Bowszyska,

g) Oddział ceglarzy w osobach pp. Piotra Wira i Andrzeja Buczka,

h) Sekcja koźlarzy w osobach pp. Antoniego Chomika, Stanisława Krygiela i Józefa Solmana,

i) Sekcja pomocy budowlanej w osobach pp. Stanisława Hawryliszyna, Władysława Bernarda i Marcina Smolinskiego,

j) Sekcja stolarzy maszynowych w osobach pp. Alojzego Kleina i Michała Sziranowskiego,

2) Związek Czeladzi ciesielskiej we Lwowie w osobach pp. Stefana Szczura i Michała Szerokiego,

3) Centralny Związek Robotników przemysłu metalowego w Polsce, Sekcja blacharzy, w osobach pp. Michała Neuwera i Maksa Lehrera, po wysłuchaniu istoty zatargu, przeprowadzeniu postępowania dowodowego i wysłuchaniu głosów stron

o r z e k a :

§ 1.

Ustala się za godzinę następujące minimalne stawki płac robotników budowlanych:

Murarz i cieśla	zł 0.90
Zbrojarz i betoniarz	zł 0.75
Pomoc na budowie i robotnik ziemny przy budowie	zł 0.50

§ 2.

Dla koźlarza za przeniesienie 1000 sztuk cegieł do piwnic i parteru z odległości do 35 mtr. zł 2.50
oraz za każde następne piętro względnie za każde 4 mtr wysokości dodatk zł 1.20

§ 3.

Dla kamieniarza budowlanego ustala się za godzinę minimalną stawkę zł 1.15
Dla kamieniarza budowlanego posługującego się własnymi narzędziami ustala się dodatek w wysokości 5% przewidzianej dla niego stawki.

§ 4.

Dla stolarzy ustala się za godzinę następujące stawki płac:

Stolarz przy robotach budowlanych	zł 0.65
Stolarz przy robotach budowlanych wykonywanych na budowie	zł 0.75

§ 5.

Ustala się za godzinę następujące minimalne stawki płac dla malarzy:

Malarz	zł 0.70
Pomocnik malarski	zł 0.35
Malarz zatrudniony przy fasadzie otrzymuje dodatek w wysokości 25% przewidzianej dla niego stawki.	

§ 6.

Ustala się za godzinę następujące minimalne stawki dla blacharzy:

Blacharz	zł 0.75
Pomoc	zł 0.50

§ 7.

Ustala się dla kaflarzy następujący cennik płac za jeden kafel:

Nowy piec kolorowy	zł 0.28
Nowy piec biały gładki cięty	zł 0.57
Nowy piec kuchenny kolorowy	zł 0.34
Nowy piec kuchenny biały gładki cięty	zł 0.58
Przestawiony piec kolorowy	zł 0.22
Przestawiony piec biały	zł 0.32
Przestawiony piec kuchenny kolorowy	zł 0.29
Przestawiony piec kuchenny biały	zł 0.33
Ogrymsowanie oblicza się za jedną warstwę kafli odnośnego pieca, a więc cokół, gzyms środkowy i górny, jako trzy warstwy.	

Za inne roboty, niewyszczególnione w powyższym wycenieniu, stawki powinny być obliczone w ten sposób, ażeby kaflarz przy normalnej wydajności otrzymywał za godzinę nie mniej niż zł 1.50

§ 8.

Ustala się dla parkieciarzy następujący cennik płac za jeden metr kwadratowy:

a) układanie na gwóźdź z przesortowaniem i przybiciem listwy	zł 0.55
cyklinowanie z nacieraniem	zł 0.35
b) za podstawę przyjmuje się deszczułki 25 cm długie; za deszczułki 20 cm długie ustala się cenę wyższą	zł 0.10
c) układanie na lepnik z przesortowaniem i przybiciem listwy	zł 0.60
cyklinowanie z nacieraniem	zł 0.35
d) za kolorowanie deszczulek na wyraźne żądanie pracodawcy cena wyższa	zł 0.10
e) układanie kwadratów z deszczulek z przybiciem listwy	zł 0.60
cyklinowanie z nacieraniem	zł 0.35
f) wszelkie układanie do frzwy drożej	zł 0.10
g) cyklinowanie starej posadzki	zł 0.45
h) cyklinowanie starej posadzki przekładanej	zł 0.50
i) wszelkie przekładanie oraz wszelkie reperacje starej posadzki za godzinę	zł 0.90
j) ściąganie wyłącznie kantów za 1 mtr ²	zł 0.20

§ 9.

Zatrudnianie robotnika winno obejmować pełny dzień pracy, o ile nie nastąpią przyczyny od pracodawcy niezależne.

§ 10.

Jeżeli przerwa w pracy wynika nie z winy pracodawcy lub spowodowana jest warunkami atmosferycznymi, pracownik nie ma prawa za czas przerwy żądać zapłaty.

Jeżeli brak materiału lub przeszkoda w ruchu powstały przed rozpoczęciem pracy, a pracownik do pracy się już stawił, należy się pracownikowi wynagrodzenie w wysokości 2 godzinowego zarobku.

§ 11.

Rusztowania, na których pracują robotnicy będą sporządzane przez robotników ciesielskich. Robotnicy innych kategorii jak murarze, pomoc budowlana, kamieniarze i robotnicy pokrewnych zawodów budowlanych, którzy będą korzystać z rusztowań, nie mają obowiązku ani stawiania rusztowań, ani też ciągnięcia drabin. Robotnikom tym pracodawca zobowiązany jest oddać rusztowanie gotowe do pracy.

§ 12.

Na każdej budowie pracodawca obowiązany jest dostarczyć pomieszczenie dla przechowywania ubrań i narzędzi pracowniczych, oraz umożliwić odgrzewanie posiłków.

§ 13.

Wypłata zarobków winna być dokonywana co tydzień bezpośrednio po zakończeniu pracy w sobotę i winna następować w miejscu wykonania pracy.

§ 14.

Warunki umowy indywidualnej o pracę mniej korzystne dla robotnika niż przewiduje orzeczenie są nieważne i ulegają zastąpieniu z mocy prawa przez odpowiednie postanowienia niniejszego orzeczenia, natomiast warunki korzystniejsze pozostają w mocy.

§ 15.

Orzeczenie niniejsze obowiązuje przy wykonywaniu wszelkich robót budowlanych, kamieniarsko - budowlanych, blacharsko - budowlanych, malarskich, katlarskich i parkieciarskich na obszarze okręgu administracyjnego wielkiego Lwowa.

§ 16.

Orzeczenie niniejsze obowiązuje od dnia 20 maja 1936 r. do dnia 31 marca 1937 r.

Przewodniczący:

(—) *Wacław Prenter*
Naczelnik Wydziału
Ministerstwa Opieki Społecznej

Członek

(—) *Antoni Gerstman*
Wiceprezes Sądu Apelacyjnego
we Lwowie

Członek

(—) *Franciszek Szczygiel*
Naczelnik Wydziału komunikacyjno - budowlanego Urzędu Wojewódzkiego we Lwowie.

UZASADNIENIE.

Nadzwyczajna Komisja Rozjemcza, jako powołana do załatwienia zatargu w przemyśle budowlanym we Lwowie, rozpatrzyła w jaknajszerszym zakresie sprawy robotników budowlanych i objęła orzeczeniem wszystkie przedstawione przez organizacje pracownicze kategorie robotników z tej gałęzi przemysłu, zarówno te, które w latach poprzednich były objęte normami umownymi, jak murarze, cieśle, malarze, kaflarze, parkieciarze i niewykwalifikowani robotnicy, jak też i te kategorie, które dotychczas objęte umowami nie były, jak koźlarze, zbrojarze, betoniarze, kamieniarze budowlani, stolarze budowlani i blacharze budowlani.

Pracownicy innych działów przemysłu, którzy wspólnie z robotnikami budowlanymi objęci byli zatargiem, a więc ceglarze i robotnicy ziemni i drogowi, nie mogli być objęci orzeczeniem Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, ponieważ praca ich nie wchodzi w zakres robót budowlanych. Nadzwyczajna Komisja Rozjemcza wyraża jednak głębokie przekonanie, że unormowanie warunków pracy i płacy w przemyśle budowlanym bez wykluczenia określonego kierunku wpłynie zdecydowanie na załatwienie sprawy zarobkowej i w tych gałęziach pracy.

Zagadnienie poziomu płac robotników budowlanych posiada zasadnicze znaczenie nie tylko dla bezpośrednio zainteresowanych stron robotników i pracodawców budowlanych, lecz również w wysokim stopniu dla całego życia gospodarczego. Przemysł budowlany, zarówno wykonujący roboty na rzecz instytucji publicznych, jak i właścicieli prywatnych, opiera się na określonych funduszach, a temsamem znaczna zwykła kosztów robocizny wpłynęłaby zdecydowanie ujemnie na sam rozwój ruchu budowlanego i przyczyniłaby się do wydatnego ograniczenia zatrudnienia. Poza tem Nadzwyczajna Komisja Rozjemcza nie mogła traktować sprawy wysokości płac robotników budowlanych w oderwaniu od innych ośrodków przemysłowych i wielkomijskich kraju, a w związku z tem uznała za konieczne przeprowadzić pewną korekturę płac w sensie korzystnym dla robotników.

Orzeczenie Komisji ustala jedynie minimalne zarobki robotnicze, a więc takie, poniżej których opłacać robotników nie wolno, nawet gdyby była w tej mierze obopólna zgoda stron.

Orzeczenie nie określa zupełnie górnej granicy zarobków, ponieważ takie określenie byłoby szkodliwe dla rozwoju plac wykwalifikowanych pracowników, stwarzając pozory prawnej przeszkody do osiągnięcia wyższego wynagrodzenia; określenie minimalnej płacy daje ochronę płacy przeciętnej pracownika i nie stanowi żadnej trudności w osiągnięciu wyższej płacy więcej wykwalifikowanych robotników.

Określenie kilku stawek płac dla jednej kategorii robotników daje powody do zatargów przy zaliczeniu do poszczególnych kategorii, nawet przy szczegółowym określeniu kwalifikacji każdej kategorii, a tembardziej jest niemożliwym, gdy szczegółowe sprecyzowanie kategorii nie nastąpiło.

W sprawie ustalenia płacy dniówkowej czy godzinowej, Komisja nie została przekonana argumentami, że płace dniówkowe jedynie gwarantują ochronę 8-io godzinowego dnia pracy i dlatego pozostawiła dotychczasowy system płacy — zgodnie zresztą z systemem przyjętym w pozostałych ośrodkach budowlanych kraju. Przy ustaleniu systemu płac godzinowych, Komisja zabezpieczyła interesy robotników przed dowolnym skracaniem czasu pracy.

Orzeczenie Komisji z natury zakresu swych kompetencji nie ma potrzeby obejmować spraw już między stronami uzgodnionych i dlatego w nim nie uchybia zwyczajom i umowom korzystniejszym lub też regulującym sprawy orzeczenia nieobjęte.

Liczne sprawy wysunięte przez robotników w materji ochrony życia, zdrowia i pracy robotników znajdują odpowiednie unormowanie w obowiązujących przepisach prawa. W tej dziedzinie współdziałanie zainteresowanych z Inspekcją Pracy odniesie należyty skutek, którego nie zapewni powtórzenie umowne znanych wszystkim przepisów prawa publicznego.

Sprawa wynagrodzenia robotnika za pierwsze trzy dni choroby została uregulowana ustawą o ubezpieczeniu społecznym, natomiast zagadnienie odszkodowania robotników za nieubezpieczenie chorobowe nie wymaga dodatkowych postanowień wobec treści obowiązujących przepisów w materji ubezpieczenia chorobowego i kodeksu zobowiązań.

Komisja uznała za słuszny postulat robotników ażeby zatrudnieniu ich nadać cechy stałości i dlatego w żadnej mierze nie może aprobować zatrudniania robotników na wyrwyki w ten sposób, że dziennie pracować on będzie 2 czy 3 godziny.

Słuszmem się również wydawał postulat robotników, ażeby pracownik za przerwy w pracy wynikłe z winy pracodawcy otrzymywał należne mu wynagrodzenie. Obowiązujący w tej mierze art. 445 Kodeksu zobowiązań zabezpiecza

całkowicie pretensje robotników. Jednocześnie Komisja uważając, że brak materiału lub przeszkoda w ruchu powstałe przed rozpoczęciem pracy, choćby bez winy pracodawcy, uzasadniają pretensje pracownika do odszkodowania, jeżeli pracownik do pracy się już stawił, przyznała w tych wypadkach robotnikowi wynagrodzenie w wysokości dwugodzinnego zarobku. Tam, gdzie zarobek określony jest w inny sposób, przyjąć należy kwotę, jaką normalnie robotnik w ciągu 2-ch godzin by zarobił.

Doceniając doniosłą rolę społecznych biur pośrednictwa pracy, Komisja nie widzi żadnych trudności, ażeby Związek zawodowy, który w statucie zastrzegł sobie odpowiednie uprawnienie, podjął akcję zapośredniczenia robotników po dokonaniu czynności prawem przewidzianych a dotyczących legalizacji społecznego biura pośrednictwa pracy.

Sprawa księżeczek obrachunkowych, niezatrudniania w godzinach nadliczbowych, przekraczania czasu pracy jest uregulowana przepisami prawnymi i wypowiadanie się w tej sprawie jest zbyteczne.

Co do mężów zaufania czy delegatów na budowie, Komisja stwierdza, że przesładowanie i szykanowanie a tembardziej wydalanie mężów zaufania czy delegatów z tytułu pełnienia przez nich funkcji jest niedopuszczalne.

Dodatkowe wynagradzanie robotników za prace wykonywane poza okresem siedziby przedsiębiorstwa powinno być jaknajmniej stosowane, ponieważ ten sposób zatrudniania przeczyłby zasadzie zatrudniania robotników miejscowych, co należy uznać za postulat niezmiernie ważny. Delegowanie robotników powinno mieć miejsce wyłącznie w stosunku do specjalistów, których na danym terenie znaleźć można, i dlatego, jako zjawisko nie powszechne, lecz sporadyczne, winno być normowane na podstawie umów indywidualnych.

Przewodniczący:

(—) *Wacław Prenter*
Naczelnik Wydziału
Ministerstwa Opieki Społecznej

Członek

(—) *Antoni Gerstman*
Wiceprezes Sądu Apelacyjnego
we Lwowie

Członek

(—) *Franciszek Szczygiel*
Naczelnik Wydziału komunikacyjno - budowlanego Urzędu Wojewódzkiego we Lwowie.

—oO—